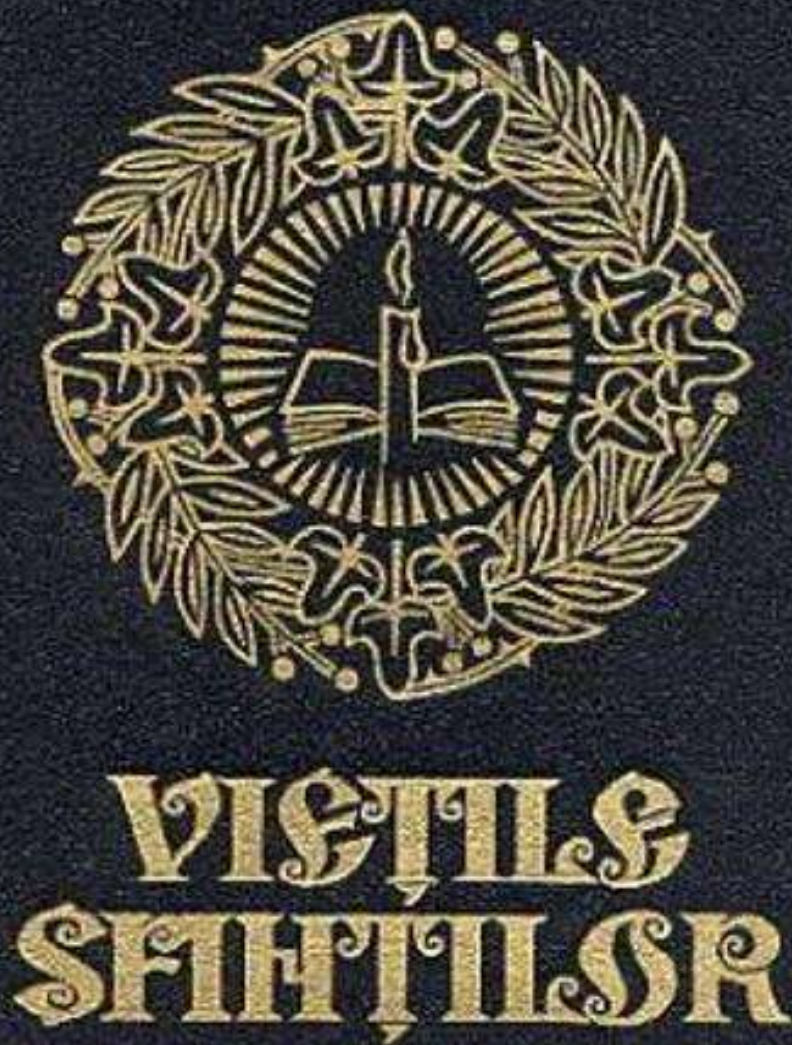

TEZAU LITURGIC
4 IANUARIE

SOBORUL
SF.70 APOSTOLI

VIETILE SFINŢILOR-01
ROMAN,2001

VISTUL SFIPTILOR

PE
IANUARIE

Soborul Sfinților 70 de Apostoli

După alegerea celor doisprezece apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos a luat încă șaptezeci de apostoli mai mici, ca să-i trimită la propovăduire. Despre acest lucru scrie Sfântul Evanghelist Luca astfel: După aceștia a arătat Domnul și alți șaptezeci (și doi), și i-a trimis câte doi înaintea feței Sale; pentru că pe cei doisprezece îi avea lângă Dânsul, ca pe niște martori ai vieții Sale, iar pe cei șaptezeci îi trimitea.

Dar care erau numele celor șaptezeci nu este adevărat, de vreme ce, precum scrie Sfântul Evanghelist Ioan: Mulți din ucenicii Lui s-au dus și după aceea nu mai umblau cu Dânsul. Și a zis Iisus celor doisprezece: Oare și voi voiți să vă duceți? Și a fost așa, căci aproape de patima cea de bunăvoie a Domnului, se împuținaseră foarte mult ucenicii lui și abia câțiva din cei șaptezeci rămăseseră lângă El, dar și din cei doisprezece a căzut unul. Iar după Înviere, ceata sfinților doisprezece apostoli s-a împlinit cu Matia; iar ceata celor șaptezeci nu îndată, ci încet s-a împlinit cu cei nou încredințați prin buna vestire a celor care erau în ceata celor doisprezece și prin propovăduirea Sfântului Pavel, cel chemat de sus, fiind în aceeași ceată cu Sfântul Petru. Deci se află despre cei șaptezeci de apostoli o istorie, sub

numele Sfântului sfințit Dorotei, episcopul Tirului, scrisă și la începutul cărții faptele apostolilor, care și în Prolog este pomenită.

Dar acolo sunt scriși unii care numai la început au fost apostoli, iar după aceea au căzut din credință și din apostolie, precum Nicolae, nemernicul antiohian, fiind din cei șapte diaconi, care cu Simon vrăjitorul s-a abătut de la credință; la fel Figel, Hermogen și Dimas, despre care scrie Sfântul Apostol Pavel către Timotei: "Știi că s-au întors de la mine toți cei din Asia, dintre care este Figel și Hermogen" (II, 1, 15). Și iarăși: "Dimas m-a lăsat, iubind veacul de acum, pentru că s-a făcut mai pe urmă jertfitor idolesc în Tesalonic" (II, 4, 10). Pentru aceasta scrie și Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu în epistola sa cea sobornicească dintii: "De la noi a ieșit, dar n-a fost de la noi. De ar fi fost de la noi, ar fi fost cu adevărat cu noi" (I, 2, 19). Și nu se cuvine pe unii ca aceia să-i cinstim în numărul sfinților celor șaptezeci ai soborului, ce acum se prăznuiește. Căci ce împărtășire este luminii cu întunericul? Însă mulți sunt în acea istorie trecuți sub tăcere, pe care Sfânta Biserică în sinaxarul lunilor îi numește sfinți, din cei șaptezeci de apostoli, cum sunt Timotei, Țiț, Epafras, Arhip, Ahila, Olimp, Codrat, Ahaic. Sunt încă și altele multe cu îndoire, în acea istorie sub numele Sfântului Dorotei, scrise

de cineva. Deci s-a adunat acestea aici cu multă cercetare, din dumnezeiasca Scriptură, din învățăturile Sfinților Părinți și de la vechi istorici și povestitori bisericești vrednici de crezare, făcând o enumerare ca aceasta, după numele și rânduiala sfinților apostoli șaptezeci, care în această zi se prăznuiesc.

Cel dintâi din cei șaptezeci de apostoli era Sfântul Iacob, fratele Domnului, pe care Sfântul Apostol Pavel, în epistola sa către Gălăteni, îl pomenește, zicând: M-am suit în Ierusalim ca să văd pe Petru, iar pe altul din apostoli n-am văzut, decât numai pe Iacob, fratele Domnului (I, 18-19). Acesta a fost întâiul episcop al Ierusalimului, pus de însuși Domnul, pe care propovăduindu-L, evreii l-au dat jos de pe aripa bisericii și cu pietre l-au rănit; apoi lovindu-l cu un lemn în cap, s-a sfârșit.

Sfântul Marcu Evanghelistul, care a scris Sfânta Evanghelie, îndemnându-l Sfântul Apostol Petru, care pomenește în cea dintâi sobornicească epistolă, zicând: Închină-se vouă Biserica cea adunată în Babilon și Marcu, fiul meu (I, 5, 13). Acesta a fost așezat episcop în Alexandria de același Sfânt Petru, unde închinătorii de idoli l-au legat cu o funie, apoi, târându-l și bătându-l cu pietre, Domnul i S-a arătat și, chemându-l la slavă cea cerească, și-a dat duhul său.

Sfântul Luca Evanghelistul, care a scris Sfânta Evanghelie, povestind faptele Sfântului Apostol Pavel, care îl și pomenește în epistola către Coloseni, zicând: Închină-se vouă Luca, doctorul cel iubit (IV, 14). Același a scris și Faptele Apostolilor; după multe osteneli, și-a sfârșit apostolia sa mucenicește, în Teba Beoției.

Sfântul Cleopa, fratele mai mic al Sfântului Iosif logodnicul Fecioarei, care, călătorind în Emaus cu Sfântul Luca (care pomenește de el în Evanghelia sa, iar al său nume îl trece sub tăcere), a văzut pe Domnul după Înviere; și după o vreme, evreii l-au ucis în aceeași casă, unde a cunoscut pe Hristos înviat, prin frângerea pâinii.

Sfântul Simeon, rudenia Domnului, după Iacob, a fost al doilea episcop în Ierusalim și a fost și el răstignit pentru Hristos.

Sfântul Barnaba, cel numit astfel de apostoli, iar mai înainte se numea Iosie, care se pomenește în Faptele Apostolilor, de către Sfântul Pavel, în epistola către Gălăteni, zicând: M-am suit în Ierusalim cu Barnaba (II, 1). Acesta cu Sfântul Pavel a slujit Cuvântului și mai întâi a propovăduit pe Hristos în Roma; apoi a fost episcop în Mediolan, cum și în patria sa, insula Ciprului; și a fost ucis de evrei și de elini cu pietre, apoi l-au

îngropat cu Evanghelia Sfântului Matei, cea scrisă de dânsul.

Sfântul Iosie sau Iosif, numit Varsava și Iust, cel numărat împreună cu Matia, după Iuda cel căzut, care se pomenește în Faptele Apostolilor (I, 23); iar de Sfântul Pavel în epistola sa către Coloseni se numește și Isus, care se mai zice Iust; și se povestește de către dascăli că acest Iosie este fiul lui Iosif logodnicul, ca și Iacob, Simeon și Iuda (nu Iscarioteanul); a fost episcop în Eleuteropolis, unde s-a sfârșit mucenicește.

Sfântul Tadeu, care a fost mai înainte ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul, apoi al lui Hristos, altul decât Sfântul Apostol Iuda Tadeul, care se numește și Levi, unul din cei doisprezece, care a botezat pe Avgar, împăratul Edesei, și l-a curățat de lepră; care după multe osteneli întru bunăvestirea lui Hristos, a adormit întru Domnul, în Berit, cetatea Feniciei.

Sfântul Anania, care a botezat pe Pavel apostolul, a fost episcop în Damasc; iar în Eleuteropolis și-a sfârșit alergarea și fiind ucis cu pietre, s-a dus către Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care l-a văzut stând în cerurile cele deschise.

Sfântul Filip, unul din cei șapte diaconi, care a botezat pe Simon vrăjitorul în Samaria și pe

famenul Candachiei; el a fost episcop în Tralia Asiei, și luminând pe mulți în credință, a trecut în adânci bătrâneți la viața cea neîmbătrânită.

Sfântul Prohor, unul din cei șapte diaconi, împreună călător cu Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu și părtașul ostenelilor sale. Întâi a fost episcop în Nicomidia, cetatea Bitiniei; apoi, propovăduind pe Hristos în Antiohia, mucenicește s-a săvârșit.

Sfântul Nicanor, unul din cei șapte diaconi, în aceeași zi în care a fost ucis întâiul Mucenic Ștefan, după cum se scrie în Faptele Apostolilor - fiind prigoană mare asupra Ierusalimului - a fost ucis împreună cu două mii, din cei ce credeau în Hristos.

Sfântul Timon, unul din cei șapte diaconi, a fost episcop în cetatea Bostrica din Arabia și, propovăduind numele lui Hristos, a pățimit multe de la iudei și de la elini. Fiind aruncat într-un cuptor aprins, a ieșit viu, nevătămat; apoi s-a dus către Domnul.

Sfântul Parmena, unul din cei șapte diaconi, săvârșind slujba cea încredințată lui de apostoli, întru propovăduirea cea plină de credință, și-a dat sfârșitul mucenicește, înaintea feței apostolilor.

Sfântul Timotei, ostenindu-se întru bună vestire cu Sfântul Pavel, care i-a trimis două epistole, a fost episcop în Efes, iar la praznicul elinesc, ce se numea Katagoghion, s-a sfârșit mucenicește.

Sfântul Tiț, asemenea s-a ostenit în bună vestire cu Sfântul Pavel, care i-a scris o epistolă; el a fost episcop al Gortinei, în Creta.

Sfântul Filimon, către care Sfântul Pavel s-a ostenit a-i trimite scrisoare, a fost episcop de Gaza.

Sfântul Onisim, despre care Sfântul Pavel scrie către Filimon, chinuindu-se de către Terțul, eparhul Romei, s-a sfârșit în Puteoli.

Sfântul Epafras, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în Epistola trimisă către Filimon, zicând: Se închină ție Epafras, cel robit împreună cu mine, pentru Iisus Hristos (I, 23). A fost episcop în Colose, în Biserica Laodiceii și în Ierapole; apoi cu Sfântul Pavel au fost la Roma în legături, de unde Pavel, scriind către Coloseni, zice:

Închină-se vouă Epafras, cel de la voi, robul lui Iisus Hristos, care totdeauna se nevoiește în rugăciuni, ca să fiți desăvârșiți întru toată voia lui Dumnezeu. Că mărturisesc pentru dânsul că are multă râvnă și durere pentru voi și pentru cei ce sunt în Laodiceea și în Ierapole (IV, 12-13).

Sfântul Arhip, cel pomenit în aceeași Epistolă către Filimon, a fost, după Sfântul Eprafas (cel ținut la Roma în legături), episcop în Colose, către care scrie Sfântul Pavel, zicând: Să spuneți lui Arhip: Păzește-ți slujba pe care ai luat-o de la Dumnezeu ca s-o săvârșești (IV, 17).

Sfântul Sila, care cu Sfântul Apostol Pavel a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu și împreună cu dânsul a suferit multe chinuri, bătăi și temnițe, despre care se scrie în Faptele Apostolilor: Iar Pavel alegând pe Sila, a întărit Bisericile. A fost episcop în Corint, ostenindu-se foarte mult în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu; și făcând semne și minuni, s-a dus către Domnul.

Sfântul Silvan, pe care Sfântul Petru, în scrisoarea sa cea sobornicească, îl pomenește astfel: Prin Silvan, credinciosul frate, precum mi se pare, puțin am scris vouă (I, 5, 12). Asemenea și Sfântul Pavel, în a doua Epistolă către Corinteni, zice: Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Care la voi prin noi S-a propovăduit de mine și de Silvan. Acesta cu Sfântul Pavel a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu și a fost episcop în Tesalonic; apoi multe primejdii suferind pentru nevoița credinței, s-a suit la încununătorul de nevoiță, Hristos.

Sfântul Crescent, pe care-l pomenește Sfântul Pavel în a doua epistolă a sa, către Timotei, zicând: Crescent în Galatia, s-a trimis de mine la propovăduire (II, 4, 10). Acesta a fost episcop în Galatia, apoi a propovăduit în Galia pe Hristos, iar în Viena, cetatea Galiei, a numit episcop pe ucenicul său Zaharia; apoi iarăși s-a întors în Galatia, unde a murit mucenicește, în timpul împăratului Traian (98-117).

Sfântul Crisp, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc astfel: Iar Crisp, începătorul soborului, a crezut în Domnul cu toată casa sa. Despre care și Sfântul Pavel în Epistola către Corinteni, zice că "pe Crisp l-a botezat" (I, 1, 14). Și a fost episcop în insula Eghina, care se află lângă Pelopones, între Marea Egeei și a Ioniei.

Sfântul Epenet, pe care Sfântul Pavel în Epistola sa către Romani îl pomenește, zicând: Închinați-vă iubitului meu Epenet, care este începătorul Asiei, întru Hristos (16, 15). A fost episcop în Cartagina.

Sfântul Andronic, pe care în aceeași epistolă Sfântul Apostol Pavel îl pomenește, zicând: Închinați-vă lui Andronic (16, 7). Apoi, numindu-l rudenie, împreună cu dânsul robit și vestit între apostolii cei mai înainte de el care au crezut în Hristos. A fost episcop în Panonia.

Sfântul Stahie, pe care Sfântul Pavel în aceeași epistolă îl pomenește: Închinați-vă, zice, și iubitului meu Stahie (16, 9). El a fost pus episcop de către Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, în Arghiropolis, din Bizanț.

Sfântul Amplie, pe care Sfântul Pavel în aceeași epistolă îl pomenește, zicând: Închinați-vă lui Amplie, iubitul meu în Dumnezeu (16, 8). A fost episcop, propovăduind pe Hristos în Diospol și în cetatea Odessos și acolo, fiind ucis de elini, s-a sfârșit.

Sfântul Urban, pe care în aceeași epistolă Sfântul Pavel îl pomenește, zicând: Închinați-vă lui Urban, iubitorul nostru în Hristos (16, 9). A fost episcop în Macedonia și s-a sfârșit mucenicește.

Sfântul Narcis, pe care în aceeași epistolă îl pomenește Sfântul Pavel, zicând: Închinați-vă celor ce sunt din casa lui Narcis în Domnul (16, 11). A fost episcop în Atena.

Sfântul Apelie, pe care în aceeași epistolă îl pomenește Sfântul Pavel, zicând: Închinați-vă lui Apelie, cel încercat în Hristos (16, 10). A fost episcop în Heracleea.

Sfântul Aristobul, pe care Sfântul Pavel în aceeași epistolă îl pomenește, zicând: Închinați-vă

celor ce sunt de la Aristobul (16, 10). A fost episcop în Bretania și acolo, după multe osteneți și pătimiri, s-a sfârșit.

Sfântul Irodion, pe care în aceeași epistolă Sfântul Pavel îl pomenește, zicând: Închinați-vă lui Irodion, rudeniei mele (16, 11). A fost episcop în Patras.

Sfântul Agab a luat darul proorociei. Pe sfântul acesta îl pomenește Faptele Apostolilor, zicând că într-o vreme s-a pogorât un prooroc din Iudeea, anume Agab, care, luând brâul lui Pavel și legându-și mâinile sale și picioarele, a zis: Așa grăiește Duhul Sfânt: pe bărbatul care are brâul acesta, așa îl vor lega iudeii în Ierusalim și-l vor da în mâinile limbilor.

Sfântul Ruf, pe care în Epistola către Romani îl pomenește Sfântul Pavel, zicând: Închinați-vă lui Ruf, cel ales în Domnul (16, 13). A fost episcop în Teba din Elada.

Sfântul Asincrit, care se pomenește în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Ircania, din Asia.

Sfântul Flegon, cel pomenit în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Maraton, în cetatea Traciei.

Sfântul Hermes, care se pomenește în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Filipopoli.

Sfântul Patrova, cel pomedit în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Neapole și în Puteoli (Italia).

Sfântul Hermas, care în aceeași epistolă se pomenește (16, 14), a fost episcop în Dalmația. Pentru acești cinci sfinți, care s-au pomedit aici mai sus, scrie Sfântul Pavel, zicând: Închinați-vă lui Asincrit, Flegon, Hermes, Patrova și Hermas (16, 14).

Sfântul Lânos, pe care îl pomenește Sfântul Pavel în Epistolă a doua către Timotei (II, 4, 21), a fost episcop în Roma.

Sfântul Gaius, pe care, în Epistola către Romani (16, 23), îl pomenește Sfântul Pavel, zicând: Se închină vouă Gaius, ospătătorul meu și a toată Biserica. A fost episcop în Efes, după Sfântul Timotei.

Sfântul Filolog, pe care îl pomenește în aceeași epistolă (16, 15) Sfântul Pavel, zicând: Închinați-vă lui Filolog. A fost pus de Sfântul Apostol Andrei, episcop în Sinope.

Sfântul Lucius, pe care Sfântul Pavel în aceeași epistolă (16, 21) îl pomenește, a fost episcop în Laodiceea Siriei.

Sfântul Iason, care se pomenește în aceeași epistolă (16, 21), a fost episcop în Tars.

Sfântul Sosipatru, cel pomenit în aceeași epistolă, a fost episcop în Iconiu. Despre acești trei sfinți aici pomeniți, scrie Sfântul Pavel, după ce spune despre Sfântul Timotei, zicând: Se închină vouă Lucius, Iason și Sosipatru, rudeniile mele (16, 21).

Sfântul Olimpan, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în aceeași epistolă (16, 15), urmând Sfântului Apostol Petru, până la pătimirea lui de moarte, a fost tăiat în Roma, împreună cu Sfântul Apostol Irodion, de către Nero (54-68); precum scrie Metafrast la ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Sfântul Tertius, care a scris către Romani epistola spusă de Sfântul Pavel, în care singur pe șine se pomenește așa: Mă închin vouă și eu Tertius, cel ce am scris epistola aceasta, întru Domnul. A fost episcop în Iconiu, al doilea după Sfântul Sosipatru, unde a câștigat și mucenicească cunună.

Sfântul Erast, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în aceeași epistolă (16, 23), a fost iconom al Bisericii Ierusalimului, iar după aceea episcop al Paneadei.

Sfântul Cvartus, care în aceeași epistolă (16, 23) se pomenește, a fost episcop în Beirut. Despre acești doi sfinți, Sfântul Pavel scrie: Se închină vouă Erast, dregătorul cetății, și Cvartus, fratele (16, 23).

Sfântul Evod a fost episcop în Antiohia, după un alt sfânt apostol; pe el îl pomenește Sfântul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, în epistola sa către Antiohieni, zicând: "Aduceți-vă aminte de fericitul Evod, părintele nostru, care întâi a fost păstor pus vouă de sfinții apostoli". El s-a sfârșit mucenicește.

Sfântul Onisifor, pe care îl pomenește Sfântul Pavel în Epistolă a doua către Timotei (I, 16), zicând: Să dea Domnul milă casei lui Onisifor, că de multe ori m-a odihnit și de lanțurile mele nu s-a rușinat. A fost episcop în Colofon și în Cirene.

Sfântul Clement, pe care îl pomenește Sfântul Pavel în Epistola către Filipeni (4, 3), zicând: S-a nevoit cu mine și Clement. El a fost episcop în Roma, după episcopii Lin și Clit; apoi surghiunit fiind în Chersones, s-a sfârșit mucenicește, prin înecare în adâncul mării.

Sfântul Sostene, care după Sfântul Crisp a fost începător soborului iudaicesc, întorcându-se la credință de către Sfântul Pavel, și despre care se scrie în Faptele Apostolilor: Și prinzind toți elinii pe Sostene, începătorul soborului, îl băteau înaintea divanului. Despre el pomenește Sfântul Pavel în Epistola I către Corinteni, începută așa: Pavel, chematul apostol al lui Iisus Hristos, cu voia lui Dumnezeu, și Sostene fratele (I, 1, 1). El a fost episcop în Colofon.

Sfântul Apolo, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, astfel: Iar un iudeu anume Apolo, de neam din Alexandria, bărbat cuvântător, a venit în Efes, fiind puternic în Scripturi. Acesta era învățat în calea Domnului și, arzând cu Duhul, învăța cu dinadinsul despre Domnul. Îl pomenește Sfântul Pavel în epistola I către Corinteni (I, 3, 6): Eu am sădit, Apolo a udat, iar Dumnezeu a crescut. El a fost episcop în Smirna, mai înainte de Sfântul Policarp.

Sfântul Tihic, cel pomenit în Faptele Apostolilor și în epistolele Sfântului Pavel către Efeseni (6, 21) și Coloseni (4, 7), zicând: Iar cele pentru mine, pe care le lucrez, toate le va spune vouă Tihic, iubitul meu frate, și credinciosul slujitor în Domnul, pe care l-am trimis la voi că să știți cele pentru noi și ca să se mângâie inimile voastre. În Epistolă a

doua către Timotei (4, 12) zice: Iar pe Tihic l-am trimis în Efes. El a fost episcop în Colofon, după Sfântul Sostene.

Sfântul Epafrodit, pe care-l pomenește Sfântul Pavel în Epistola către Filipeni (2, 25; 4, 18), zicând: Iar mai de folos am socotit că pe Epafrodit, fratele, ajutorul și împreună ostașul meu, iar al vostru apostol și slujitor trebuinței mele, a-l trimitte la voi. A fost episcop în Adriania.

Sfântul Carp, despre care Sfântul Pavel în a doua Epistolă către Timotei (4, 13), după Sfântul Tihic, pomenește zicând: Felonul pe care l-am lăsat în Troada, la Carp, venind aici, să-l aduci, precum și cărțile. El a fost episcop în Veria Traciei.

Sfântul Codrat a fost episcop în Atena și în Magnesia unde, cuvântul Domnului propovăduind, și-a luat sfârșitul prin mucenicie de la atenieni, în vremea împăratului Adrian (117-138).

Sfântul Marcu, care se numește și Ioan, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc de multe ori, că a fost călător împreună cu Pavel și cu Barnaba, zicând: Iar Barnaba și Saul s-au întors din Ierusalim la Antiohia, împlinindu-și slujba și a luat cu sine pe Ioan, care se chema Marcu. El a fost episcop în Biblos, din Fenicia, și umbra lui gonea bolile.

Sfântul Zâna, care se zice legiuitor, adică învățătorul legii lui Moise, despre care Sfântul Pavel, în Epistola sa către Țiț (III, 13), zice: Pe Zâna, legiuitorul, degrabă să-l trimiți la mine. El a fost episcop în Diospoli.

Sfântul Aristarh, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, precum și Epistola Sfântului Apostol Pavel către Coloseni și către Filimon. El a fost episcop în Apameia Siriei.

Sfântul Pudențiu, despre care pomenește Sfântul Pavel în Epistolă a doua către Timotei (4, 21), zicând: Se închină ție și Pudențiu. El a fost la romani bărbat drept-credincios, primind în casa sa pe Sfinții Apostoli Petru și Pavel și adunarea celorlalți credincioși, a cărui casă s-a schimbat după aceea în biserică, ce se numea păstorească și în care se zice că Sfântul Petru slujea Liturghia.

Sfântul Trofim, despre care Faptele Apostolilor pomenesc, ca și Sfântul Pavel în Epistolă a doua către Timotei (4, 20), zicând: Iată pe Trofim l-am lăsat bolnav în Milet. El cu Pudențiu și cu Aristarh au urmat în toate călătoriile pe Sfântul Pavel și la sfârșit, în vremea tăierii lui în Roma de către Nero, toți acești trei au fost tăiați.

Sfântul Marcu, nepotul lui Barnaba, a fost episcop în Apolonia, despre care pomenește

Sfântul Pavel în Epistola sa către Coloseni (4, 10), împreună cu Sfântul Aristarh, zicând: Închină-se vouă Aristarh, cel rob cu mine, și Marcu, nepotul lui Barnaba.

Sfântul Artemas, despre care pomenește Sfântul Pavel, scriind către Tiț (3, 12), zicând: Când voi trimite pe Artemas la tine. El a fost episcop în Listra.

Sfântul Acvila, despre care pomenește Faptele Apostolilor și epistolele lui Pavel, a fost episcop în Heraclea, iar în Asia și în Ahaia a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu și a fost ucis de necredincioși.

Sfântul Fortunat, despre care Sfântul Pavel pomenește în Epistola I către Corinteni (16, 17), a câștigat sfârșit fericit în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Sfântul Ahaic, pe care îl pomenește Sfântul Pavel împreună cu Fortunat, în aceeași Epistolă către Corinteni (16, 17): M-am bucurat de venirea lui Fortunat și a lui Ahaic, căci lipsirea voastră au împlinit-o aceștia și au odihnit duhul meu și al vostru.

Până aici se împlinește desăvârșit ceata sfinților 70 de apostoli, la care, după alt izvor al Evangheliei, se adaugă încă și acești doi:

Sfântul Dionisie Areopagitul, despre care pomenește Faptele Apostolilor, a fost întâi episcop în Atena, apoi în Galia a propovăduit pe Hristos și acolo i s-a tăiat capul. Iar faptul că și acesta a fost din aceeași ceată apostolească, îl mărturisește Eusebiu, zicând astfel despre acești apostoli: Au adăugat la aceștia pe Areopagitul acela, anume Dionisie, care s-a întors la credință în Atena, prin propovăduirea lui Pavel, cum scrie Luca în Faptele Apostolilor.

Sfântul Simeon, care s-a numit Niger, despre care Sfântul Luca, în Faptele Apostolilor (13, 1), pomenește, zicând: Erau unii în Biserica din Antiohia, prooroci și dascăli, Barnaba și Simeon, care se numea Niger. Iar cum că și acesta este din aceeași ceată apostolească, mărturisește Sfântul Epifanie, punându-l pe dânsul între apostoli, pentru că le pomenește numele acelora astfel: Marcu, Luca, Iust, Barnaba, Apolie, Ruf, Niger (adică Simeon Niger), și pe ceilalți șaptezeci și doi. Astfel scriind Sfântul Epifanie pentru acești doi, ne încredințează că ceata acestor sfinți apostoli cuprinde șaptezeci și două de fețe și că Sfântul Simeon Niger este unul din același număr

apostolesc. Cu ale tuturor acestora mult ajutătoare sfinte rugăciuni, să ne învrednicim și noi cu adunarea cea sfântă ca să ne facem părtași chemării cerești și să cunoaștem pe Cel Preaînalt Apostol și Arhiepiscop al mântuirii noastre, Iisus Hristos, laudându-L pe El, ca și pe Dumnezeu Tatăl și pe Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

Însemnare

În știință să fie că după aceștia toți care s-au scris aici, pot încă și mai mulți să se afle într-aceeași vreme, împreună cu sfinții apostoli; fiindcă mărturisește despre aceasta Eusebiu, episcopul Cezareei Palestinei, care în cartea sa cea dintâi, în cap. al 12-lea, scrie astfel: "Numele fiecăruia din cei doisprezece apostoli ai lui Hristos din destul se încredințează, din mărturiile Evangheliei, iar pentru cei șaptezeci de apostoli nici un catalog sigur nu se află undeva".

De vei voi că să cercetezi cu înlesnire, vei afla mai mult de șaptezeci, din mărturiile Sfântului Pavel, care în cea dintâi Epistolă către Corinteni zice: Hristos S-a arătat după Învierea Sa lui Chifa, apoi celor unsprezece; iar după aceea S-a arătat la mai mult decât cinci sute de frați deodată, dintre care cei mai mulți trăiesc până acum, iar unii au și adormit. Deci, mulți ostenindu-se în bună vestire a

lui Hristos în aceeași vreme în Biserica cea dintâi și, luminând multe țări cu credința, asemenea cu apostolii sunt vrednici de numele apostolesc, iar unii aici îndeosebi trebuie să se pomenească. Adică:

Sfântul Lazăr, fiind mort patru zile și de Domnul înviindu-se, împreună cu sfinții apostoli a primit Duhul Sfânt, Care în limbi de foc S-a coborât. Fiind mare prigoană asupra Bisericii Ierusalimului, după uciderea lui Ștefan, a fost izgonit din hotarele Iudeii și slobozit pe mare într-o luntre fără vâsle, împreună cu Sfântul Maximin ucenicul Domnului și cu Sfântul Chelidonie, care din naștere a fost orb și de Domnul s-a luminat; însă plutind după dumnezeiasca ocârmuire în Marsilia, acolo Sfântul Lazăr a propovăduit apostolește pe Hristos. Apoi, fiind episcop în cetatea Kitiei din insula Ciprului, a murit. Și sfântul lui trup, după mulți ani, s-a descoperit într-o raclă de marmură cu aceste cuvinte scrise deasupra: "Lazăr cel mort de patru zile, prietenul lui Hristos".

Sfântul Maximin din Livia, cetate care se numea astfel în Galia, a fost întâi episcop și împlinitor de propovăduiri apostolești. Acolo a petrecut și Sfântul Chelidonie, ajutorul episcopiei la propovăduirea apostolească, cu Sfântul Maximin, unde cu pace s-a odihnit; iar de unii istorici se

numără în ceata sfinților șaptezeci de apostoli, ca unul dintr-înșii.

Sfântul Iosif, cel din Arimateea, care a fost învățat de Iisus și a cerut preacinstitul Lui trup de la Pilat; la fel, izgonindu-se de zavistnicii evrei din hotarele lor, a propovăduit pe Hristos în Anglia, unde a și murit; ca un apostol se cinstește de locuitorii acelei țări.

Sfântul Nicodim, care a venit noaptea la învățătura lui Hristos și a dat sfat bun pentru neosîndirea Domnului, iar mai pe urmă împreună cu Iosif a îngropat cu cinste trupul lui Iisus și l-a uns cu aromate; el la fel a pătimit prigonire apostolească de la evrei, pentru credința și propovăduirea lui Hristos.

Sfântul Gamaliel, care a fost învățător Sfântului Apostol Pavel și a dat evreilor sfat bun despre propovăduirea sfinților apostoli, zicând: Dacă este de la Dumnezeu învățătura aceasta, nu veți putea s-o nimiciți. După ce a arătat aceasta, a propovăduit apostolește pe Hristos, în Care a crezut, și, pe cel izgonit pentru propovăduire, adică pe Sfântul Nicodim, îl ținea la sine, pe care până la sfârșitul vieții hrănindu-l, după moarte l-a îngropat aproape de Sfântul Ștefan, întâiul mucenic.

Sfântul famen al împărătesei Candachiei, cel botezat în cale de Sfântul Filip, pe împărăteasa aceea a adus-o la Hristos; a fost întâi propovăduitor al lui Hristos în Etiopia, apostol al Etiopiei numindu-se, s-a sfârșit mucenicește.

Sfântul Zaheu, cel ce a primit în casa sa pe Domnul, bucurându-se, iar de la Dânsul a auzit acestea: Astăzi mântuire casei acesteia s-a făcut. După Înălțarea Domnului a urmat pe Sfântul Petru, de care punându-se episcop în Cezareea Palestinei, a propovăduit pe Hristos.

Sfântul Cornelie Sutașul, cel botezat de Sfântul Petru și de același pus episcop în Cezareea, după Sfântul Zaheu, și casa lui a făcut-o biserică.

Sfântul Longhin Sutașul, care a crezut în vremea răstignirii Domnului și cu adevărat a mărturisit că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, apoi și Învierea Lui a mărturisit-o; după aceasta, fiind propovăduitor și apostol al lui Hristos în Capadochia, a pătimit mucenicește.

Sfântul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, pe care Domnul, când era prunc, l-a luat în mâinile Sale. El a fost episcop în Antiohia, propovăduind pe Hristos, pentru Care a și pătimit în Roma, dându-se spre mâncare leilor.

Sfântul Policarp, episcopul Smirnei, pe care fericitul Simeon Metafrast, în viața Sfântului Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, îl numește apostol dumnezeiesc, scriind așa: "A sosit în Smirna și, acolo, Sfântul Ignatie a sărutat pe Sfântul Policarp, dumnezeiescul apostol, episcopul Smirnei, și, împreună cu sine, ucenicul".

Sfântul Aristion, episcop al Bisericii Smirnei, ucenicul Domnului, din aceia care erau după cei doisprezece apostoli, pomenit în cărțile Sfântului Papia, episcopul Ierapolei, cel ce a viețuit îndată după apostoli, despre care scriu istoricii bisericești: Nichifor în cartea a III-a, cap. 20, și Eusebiu în cartea a III-a, cap. 33.

Sfântul Ierotei, cel ce a învățat credința de la Sfântul Apostol Pavel și a fost pus episcop în Atena, care la Adormirea Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, s-a adus în ceata Sfinților Apostoli prin văzduh.

Sfântul Antipa, episcopul Pergamului, a pătimit mărturisind apostoleasca propovăduire în Hristos; despre care Însuși Domnul Hristos a arătat în descoperirea Sfântului Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, zicând: Antipa, martorul Meu cel credincios, este ucis.

Sfântul Dimitrie, despre care a scris Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu în Epistolă a treia (1, 12), zicând: Lui Dimitrie i s-a mărturisit de la toți și de la însuși adevărul. Și noi mărturisim și știi că mărturia noastră este adevărată. El a fost episcop în Filadelfia, în Asia.

Încă se mai pomenește în Faptele Apostolilor Mnason din Cipru, vechi ucenic al Domnului, despre care scrie Sfântul Luca așa: Au venit cu noi și niște ucenici din Cezareea, aducând cu ei pe un vechi ucenic din Cipru, Mnason, la care găzduim noi. Poate va socoti cineva că acest vechi ucenic al Domnului, Mnason, este același cu Iason. Deci aceștia și mai mulți, afară din soborul celor șaptezeci de apostoli, au fost vechi ucenici ai Domnului, în aceeași vreme cu apostolii propovăduitori ai Lui, afară de mai mult de cinci sute de frați, care, deși n-au fost pomeniți, au văzut pe Domnul înviat; numele lor sunt scrise aici, pe pământ, în cărți, dar în ceruri sunt scrise cu adevărat, precum scrie Sfântul Pavel către Filipeni, în cap. 4: Care întru bună vestire s-au nevoit cu mine, și cu ceilalți ajutători ai mei, ale căror nume sunt în cărțile vieții. Iar în povestirea scrisă sub numele Sfântului Dorotei, pentru cei șaptezeci de apostoli, aceleași nume se repetă.

Încă, se mai știe că în povestirea aceea scrisă sub numele lui Dorotei, multe, precum am scris, fiind nesigure, patru nume din cei șaptezeci de apostoli în zadar se pomenesc, anume Irodion, spunându-l a doua oară, ca și cum ar fi același cu Sfântul Pavel Rodion, pe care Pavel nu l-a pomenit nicăieri, fără numai pe Irodion. Și iarăși pe Apolo, Tihic și Aristarh, pe care singuri aceiași, iar nu îndoși îi pomenește Sfântul Pavel.

La aceeași povestire numele a patru se află de câte două ori, al lui Cleopa cu Simeon și Crisp cu Crescent; căci se scrie ca și cum același Cleopa ar fi și Simeon; și cei vrednici de credință, vechi istorici bisericești, Eusebiu, cel numit Pamfil, și Nichifor al lui Calist Xantopol și cel adus de dânșii ca mărturie mai veche, adică Hegesip, iar după dânșii și Gheorghe Kedrin, scriu asemenea, cum că Cleopa era frate mai mic al Sfântului Iosif Logodnicul, iar Simeon era rudă Domnului; deși se pomenește în Prolog că Simeon acesta era același, adică fiul lui Iosif, ca și Iacob, Iosie și Iuda; însă cei mai vrednici de credință istorici bisericești grăiesc că Simeon acesta (rudenia Domnului, episcopul Ierusalimului, al doilea după Iacob), era fiul unic al lui Cleopa, fratele lui Iosif și văr, iar nu frate bun lui Iacob, fiul lui Iosif; iar acel Simeon, fiul lui Iosif și frate bun lui Iacob, era altul (nepomenit între apostoli), de care socotesc că n-a

luat slujba apostoliei, precum Iacob și Iosif, frații lui, între cei șaptezeci, iar Iuda (care se zice și Tadeu), era între cei doisprezece.

Dar poate că mai înainte de a se împărți apostolii în lume, s-au dus din viața aceasta, precum și alți ucenici ai Domnului, despre care Sfântul Pavel zice: Cei mai mulți sunt până acum, iar unii au și adormit; lucru care rămâne la biserică socoteală și este dovedit, că altul era Cleopa și altul Simeon. Iar ceea ce se scrie despre Crisp, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în Epistolă a doua către Timotei, că a fost episcop în Galileia, - apoi în epistola aceea se pomenește Crisp sau Crescent, episcopul Galatiei și al Galileei; iar deosebit alt Crisp, mai mare al soborului, se pomenește în Faptele Apostolilor și în epistola întâia către Corinteni a lui Pavel.

În aceeași povestire se scrie că Chifa, pe care Sfântul Pavel l-a muștrat în Antiohia, a fost episcop în Iveria. Dar Sfântul Pavel în Antiohia, precum scrie către Gălăteni, nu altcuiva sau lui Chifa, cel din șaptezeci de apostoli, ci însuși lui Petru, apostolul cel sfânt, i-a stat împotrivă pe față, căci sminteală era să viețuiască ca neamurile.

În aceeași povestire se mai scrie că unul din cei șaptezeci ar fi fost un apostol Cezar; dar Sfântul

Pavel, scriind din Roma către Filipeni (4, 22), pomenește de casa cezarului Nero, care atunci împărătea în Roma (54-68), iar nu de vreun ucenic al Domnului anume Cezar, precum despre aceasta scriu sfinții învățatori, Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Teodoret. Cel dintâi zice: "I-am îndemnat și i-am întărit, arătându-le că propovăduirea s-a atins și de casa împărătească; pentru că dacă cei ce erau în casele împărătești toate le-au defăimat pentru Împăratul ceresc, mult mai ales li se cădea lor, Filipenilor, s-o facă". Celălalt, Sfântul Teodoret, zicea: "Prea multă mângâiere le-a adus, când le-a spus că și în palatele împărătești stăpânește dumnezeiasca Evanghelie și pe casnicii necuratului împărat îi aduce la viață". Așa tâlcuiesc acești sfinți învățatori cuvintele apostolului, care pomenesce de Cezar în Epistola către Filipeni, la sfârșitul acestora, zicând: Închină-se vouă toți sfinții și mai ales cei din casa Cezarului. Darul Domnului nostru Iisus Hristos cu voi toți. Amin (4, 22-23).

